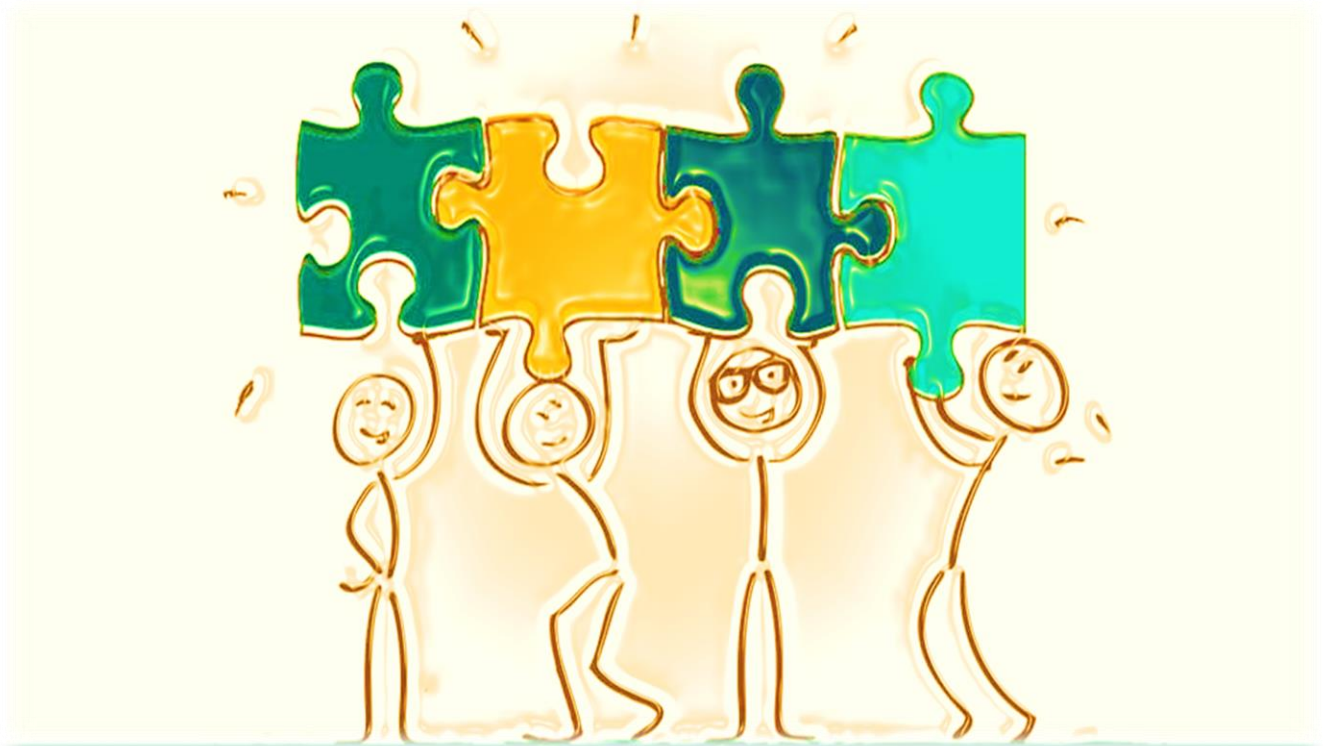

NACIONĀLĀS REKOMENDĀCIJAS

Projekts “Gatavošanās un patstāvīgas dzīves uzsākšana pēc ārpusģimenes aprūpes – bērnu tiesību aizsardzības sistēma profesionāļiem un jauniešiem”.

Šajā dokumentā ir apkopti ieteikumi, kā panākt, lai visi jaunieši, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi pēc ārpusģimenes aprūpes, saņemtu nepieciešamo atbalstu un speciālisti, kuri strādā ar bērniem un jauniešiem ārpusģimenes aprūpes iestādēs un citās aprūpes formās, saņemtu nepieciešamās apmācības un spētu pēc iespējas labāk rūpēties par jauniešiem, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi, tādējādi nodrošinot jauniešu veiksmīgu pāreju uz patstāvīgu dzīvi.

Satura rādītājs

Ievads.....	2
Jauniešu vienranga interviju analīzes rezultāti	3
Nacionālo projekta koordinācijas grupu veikto aptauju analīzes rezultāti 5 dalībvalstīs.....	6
Darbinieku prasmes, iemaņas.....	16
Komandas darbs.....	17
Patstāvīgas dzīves plāns kā instruments jaunieša sagatavošanai patstāvīgai dzīvei.....	17
Citi ieteikumi	17
Ceļa karte 2018.-2020. gadam.....	20

Ievads

Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija sadarbībā ar Starptautisko SOS Bērnu ciematu asociāciju, organizāciju CELCIS un kopīgi ar daudzām citām organizācijām vēlas panākt, lai bērni un jaunieši, kuri palikuši bez vecāku aprūpes vai kuriem pastāv risks to zaudēt, var izmantot savas tiesības un saņemt nepieciešamo atbalstu, aprūpi un uzmanību.

Laika posmā no 2017.-2018. gadam ar Eiropas komisijas atbalstu mēs īstenojam projektu “Gatavošanās un patstāvīgas dzīves uzsākšana pēc ārpusģimenes aprūpes – bērnu tiesību aizsardzības sistēma profesionāļiem un jauniešiem”. Šī projekta ietvaros tika izstrādātas *Vadlīnijas jauniešu sagatavošanai patstāvīgai dzīvei (turpmāk – Vadlīnijas)*, kuru pamatā ir ANO Bērnu tiesību konvencija un ANO Vadlīnijas bērnu alternatīvai aprūpei. Saskaņā arī šīm Vadlīnijām, Latvijā kopā tika apmācīt vairāk kā 90 sociālajā jomā strādājoši darbinieki, kuri piedalījās 6 dienu apmācību ciklā un apguva zināšanas un prasmes par jauniešu sagatavošanu patstāvīgai dzīvei.

Pirms Vadlīniju izstrādes mēs veicām sagatavošanas darbus: analizējām nacionālos normatīvos aktus, intervējām speciālistus no 35 organizācijām, kā arī tika veikta 68 jauniešu vienranga intervijas no piecām šajā projektā iesaistītajām valstīm – Horvātijas, Itālijas, Latvijas, Lietuvas un Spānijas.

Mēs zinām, ka ir jaunieši, kuri pēc aiziešanas no ārpusģimenes aprūpes iestādes dzīvo piepildītu un veiksmīgu dzīvi. Taču mēs uzklusām arī bērnus un jauniešus, kuri dzīvo aprūpes iestādēs, un stāstīja ne tikai par cerībām saistībā ar nākamo dzīves posmu, bet arī par sagaidāmajām problēmām un vientulības, nemiera, kā arī reizēm pat baiļu sajūtu. Ļoti svarīgi, lai speciālisti uzklusātu jauniešu viedokli un rīkotos saskaņā ar to: jaunieši, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi, stāstīja par bailēm par savu drošību, par nepietiekamu pakalpojumu sniedzēju izradīto atbalstu un neapmierinošo un reizēm arī vienaldzīgo pieeju atbalsta sniegšanai. Jauniešiem ir sajūta, ka viņi netiek pietiekami uzklusāti un ka tie, kuri ir atbildīgi par atbalsta sniegšanu patstāvīgas dzīves uzsākšanas laikā, nerespektē viņu vajadzības un vēlmes.

Vadlīniju satura pamatā ir četri principi – ilgstošu rūpēs un cieņā balstītu attiecību veidošana ar jauniešiem, kurš uzsāk patstāvīgu dzīvi, aktīva līdzdalība, un visu bērnu un jauniešu cilvēktiesību ievērošana un aizsardzība, kā arī nepieciešamība īstenot starpnozaru pieeju. Viens no šī projekta uzdevumiem bija iesaistīt bērnus un jauniešus un dot viņiem iespēju sniegt savu ieguldījumu aprūpes sistēmas pārmaiņu virzībā. Tieši jauniešu līdzdalība nodrošina pamatu nepieciešamo pārmaiņu īstenošanai.

Vadlīniju mērķis ir sniegt informāciju un izpratni visiem, kuri nodrošina atbalstu jauniešiem, kuri pāriet no aprūpes uz patstāvīgu pieaugušo dzīvi, kā arī veicinātu uz jauniešu vērību pieeju šai svarīgajā darbā. Vadlīnijas būs noderīgas arī lēmumu pieņēmējiem un politikas veidotājiem, kā arī tiem, kuri atbalsta pārmaiņas.

Pamatojoties uz projekta rezultātu apkopojumu un informāciju, kas iegūta fokusa grupu diskusijās, kā arī no aptaujas anketām, kuras ir pabeigušas visas apmācāmās personas pirms un pēc katras apmācības, mēs esam formulējuši ieteikumus, kā panākt projekta rezultātu sasniegšanu un nodrošināt, lai visi speciālisti, kuri strādā ar bērniem un jauniešiem ārpusģimenes aprūpes iestādēs, saņemtu nepieciešamās apmācības un atbalstu un spētu pēc iespējas labāk rūpēties par jauniešiem, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi, tādējādi nodrošinot veiksmīgu pāreju uz patstāvīgu dzīvi.

Jauniešu vienranga interviju analīzes rezultāti

Projekta ietvaros 2017. gada jūnijā 5 dalībvalstīs tika veiktas kopā 64 jauniešu vienranga intervijas, kuru laikā ārpusģimenes aprūpē esošie jaunieši intervēja jauniešus, kuri uzsākuši patstāvīgu dzīvi par līdzšinējo dzīves pieredzi un viņu vēlmēm saistībā ar dzīvi bērnu namā un uzsākot patstāvīgu dzīvi.

„Pirmkārt, darbiniekam jāspēj saprast bērnus un atbalstīt tādā veidā, lai bērni saprot, ka kāds pieņem viņus tādu kādi viņi ir”

Interviju jautājumi:

- ✓ Ko Tu gribētu saglabāt un ko mainīt patstāvīgas dzīves uzsākšanas procesā, un kāpēc Tu esi minējis šīs lietas?
- ✓ Kādam, pēc Tavām domām, būtu jābūt patstāvīgas dzīves uzsākšanas procesam?
- ✓ Kādām, pēc Tavām domām, prasmēm, zināšanām un pieredzei būtu jābūt aprūpes sistēmā strādājošiem cilvēkiem?

«...viņiem būtu jāsaprot, ka mēs esam cilvēki. Būtu labi, ja viņi saprastu mūs labāk...»

Rezultāti:

- Respondenti vēlas, lai darbinieki ir vairāk nekā tikai profesionāla darba veicēji. Tas ir svarīgi lielākajai daļai respondentu, ka darbinieki strādā ne tikai naudas dēļ, bet lai viņiem patīk un interesē un lai viņiem rūp. Jaunieši atzīst, ka vēlētos tuvākas, personīgākas attiecības. Respondenti vēlas justies novērtēti.
- "Uzticība", «saruna», "palīdzība", "sapratne" un "cieņa", bija nozīmīgie vārdi respondentiem saistībā ar to, ko jaunieši sagaida no saviem darbiniekiem.
- Visi respondenti, kuriem ir labas attiecības ar sociālo darbinieku norādīja uz nepieciešamību uzturēt kontaktus pēc aprūpes beigām.
- Vairums respondentu uzskata, ka sagatavošana patstāvīgai dzīvei vajadzētu ilgt no 1-3 gadiem, katrā ziņā to vajadzētu uzsākt ne vēlāk kā 15-16 gadus.
- Daži respondenti minēja, ka būtu labāk, ja viņiem būtu bijusi izvēle par patstāvīgas dzīves uzsākšanas laiku. Intervijas norādīja, ka jaunieši ir samierinājušies ar realitāti, jo tā ir sistēma, kas balstās uz vecumu, nevis spēju, vēlmēm vai apstākļiem.
- Gandrīz puse respondentu teica, ka psiholoģiskais atbalsts ir svarīgs un tas nepieciešams aprūpē, kā arī pārejas posmā un pēcaprūpē.
- Vairāk nekā puse respondentu norādīja, ka viņiem būtu nepieciešamas labākas prasmes darbā ar sadzīves tehniku, kā arī iepirkšanās prasmes, ēst gatavošana, naudas plānošana, citi mājāsaimniecības darbi (skaitītāju nolasīšana, rēķinu apmaksa) Tikai daži respondenti minēja viņi bija saņēmuši pietiekami daudz atbalsta šo prasmju apgūvē.
- Nekonsekvenca aprūpes izbeigšanas procesā- aprūpes izbeigšanas process ir loterija - atbalsts, kas tiek piedāvāta atšķiras ne tikai no valsts uz valsti, bet vienas valsts robežās, Ir nekonsekvenca lēmumos, tiesībās, pašā procesā, kā arī saņemot atbalstu un informāciju.

"Ir bērni, kuriem visās dzīves situācijās ir vecāki pie kuriem doties pēc padoma. Mums tā nav. Mums jāklūst par bērniem, kuriem ir jādoties pie vecākiem."

Pārejas posms:

- ◆ Juridiskais vecums atstājot aprūpi ir atšķirīgs, sākot no 18 līdz 24 gadiem
- ◆ Vairums respondentu uzskata, ka sagatavošana patstāvīgai dzīvei vajadzētu no 1-3 gadiem, katrā ziņā ne vēlāk kā 15-16 gadi
- ◆ Daži respondenti minēja, ka būtu labāk, ja viņiem būtu bijusi izvēle par patstāvīgas dzīves uzsākšanas laiku. Intervijas norādīja, ka jaunieši ir samierinājušies, jo tā ir sistēma, kas balstās uz vecumu, nevis spēju, vēlmēm vai apstākļiem.
- ◆ Gandrīz puse respondentu teica, ka psiholoģiskais atbalsts ir svarīgs un tas nepieciešams aprūpē, kā arī pārejas posmā un pēcaprūpē.
- ◆ Respondenti, kuri saņēma jauniešu mājas pakalpojumu uzskatīja, vērtēja to pozitīvi, jo bija iespēja iemācīties lietas un būt labāk sagatavotiem. Tikai daži respondenti vēlējās lielāku rīcības brīvību.

Pēcaprūpes ilgums

- ◆ Nepieciešamais pēcaprūpes atbalsts nav bieži minēts intervijās. Tomēr ievērojams skaits respondentu izteicās, ka viņi saņēmuši ļoti minimālu vai nav saņēmuši pēcaprūpes atbalstu. Neliels skaits respondentu minēja, ka saņēmuši atbalstu 4 gadus pēc tam, kad atstājuši aprūpi, bet tas bijis saistīts ar izglītības ieguvu.
- ◆ Vairums respondentu norādīja, ka pēcaprūpes atbalsts būtu jānodrošina pēc individuālajām vajadzībām, tik ilgi cik vien nepieciešams.

"Speciālais pedagogs ir man ļoti svarīgs. Reizēm viņš iet kopā ar mani paēst uz restorānu. Viņš arī iemācīja mani darīt lietas, kuras es iepriekš nespēju izdarīt."

Sociālās prasmes

- ◆ Tikai ļoti neliels skaits respondentu vispār ieminējās par sociālajām prasmēm, un tas bija saistīts galvenokārt saistīts ar darba intervijām.

Izglītība

- ◆ Vairums respondentu norāda, ka labāk strādātu nekā mācītos, jo tas nodrošinātu labāku dzīves kvalitāti un neatkarību.

Mājokļa jautājums

- ◆ Populārākais jautājums intervijās. Respondenti norāda lielu neapmierinātību gan ar dzīvokļa piešķiršanas procesu gan tā kvalitāti (jauniešiem piešķir dzīvokļus sociālajās mājās kopā ar zagļiem, narkomāniem un prostitutām), pēc 24 gadiem viņi zaudē šo dzīvokli un viņiem jādzīvo uz ielas. Daudzi minēja garās dzīvokļu rindas un ilgo gaidīšanu.
- ◆ Daudzi respondenti ir neapmierināti ar ierādīto dzīvojamo platību vai dzīvošanu pārejas mājās, jo vēlas savu personīgo telpu.
- ◆ Daudzus neapmierina piedāvātā mājokļa vieta (sociālās mājas)

«Viņiem vajadzētu pašiem pamēģināt izdzīvot ar šo naudu un paskatīties realitāti»

- ✓ Mēbeles/piederumi utt - vairāk nekā trešdaļa respondentu minēja, ka nepietiekoši tiek nodrošināti ar mājtsaimniecības inventāru, vai naudu, lai to iegādātos.

Finanses

- ✓ Trūkst skaidrības intervijās vai respondentiem ir saprotams un zināms kādi pabalsti un kādā apmērā būs pieejami pēc patstāvīgas dzīves uzsākšanas. Respondenti uzskata, ka naudas pabalsti ir nepietiekoši.

Nodarbinātība

- ✓ Respondenti norāda, ka vēlētos lielāku atbalstu CV rakstīšanā, sagatavoties intervijai, kā arī darba meklēšanā. Daži respondenti norādīja, kā viņiem ir palīdzēts, citi uzskata ka palīdzība ir virspusēja un reāli nepalīdz.
- ✓ Kā minēts iepriekš, pastāv korelācija starp darba iegūšanu, naudas pelnīšanu un vēlmi iegūt neatkarību.

Attiecības ar ģimeni un draugiem

- ✓ Par attiecībām ar ģimeni un draugiem respondenti runāja ļoti maz. Daži respondenti kā svarīgu aspektu pieminēja saikni ar sociālo darbinieku un norādīja uz nepieciešamību uzturēt kontaktu pēc aprūpes.
- ✓ Tikai viens respondents tieši norādīja uz nepieciešamību atjaunot ģimenes attiecības:

«Vajadzētu palīdzēt atjaunot attiecības starp bērniem un ģimenēm, caur procesu, kurā būtu iesaistīti ne tikai bērni, bet arī viņu vecāki. Vajadzētu vismaz mēģināt glābt, ko var»

- ✓ Tikai ļoti neliels skaits respondentu minēja, ka varētu sazināties vai atgriezties ģimenē, bet arī šajos gadījumos ar ģimeni tika domāti māsas, brāļi, vecvecāki.

Man patīk darbinieki, kas nevis stāv virs mums, bet iet kopā ar mums"
«Viņi netiesā mūs, mūs saprot, ciena mūsu telpu un privātumu»

«... Godīgi, šie darbinieki ir tie, kas ir ietekmējuši mani visvairāk, jo arī pēc aprūpes atstāšanas es joprojām varēju runāt ar viņiem un viņi turpināja mani atbalstīt. Viņi man lika noticēt, ka neskatoties uz visu kas noticis ar mani, es esmu svarīgs viņiem un tas mani motivēja doties uz priekšu un darīt visu kas jādara»

Nacionālo projekta koordinācijas grupu veikto aptauju analīzes rezultāti 5 dalībvalstīs

Visas piecas valstis, kuras piedalījās šajā projektā, Horvātija, Itālija, Latvija, Lietuva un Spānija, tika aicinātas izveidot „kartī”, kas atspoguļo patstāvīgas dzīves uzsākšanas procesu šajās valstīs. Šīs „kartes” tika analizētas un tām pievienoti dati, kas tika iegūti analizējot šo valstu dokumentāciju, kā arī vispārīgāku literatūru par patstāvīgas dzīves uzsākšanu Eiropā. Informācijas analīze palīdzēja izveidot anketu, kas bija jāaizpilda projekta nacionālajām grupām katrā valstī, kurās piedalījās dažādi nozares speciālisti.

Šajā tabulā ir apkopoti rezultāti:

Patstāvīgas dzīves uzsākšanas vecums, atbalsta periods un plāns			
Fakti un problēmas definējums	Nepieciešamās izmaiņas	Atbildīgā nozare	Piezīmes
✓ Visās valstīs ar likumu noteikts patstāvīgas dzīves sākšanas vecums ir 18 gadi ✓ Visas valstis, izņemot vienu, uzskata, ka šis vecums jāpalielina līdz 20 – 25 gadiem	Jāpalielina patstāvīgas dzīves uzsākšanas vecums	Labklājības ministrija	Vecums nedrīkst būt vienīgais faktors nosakot patstāvīgas dzīves uzsākšanas laiku. <i>Jāņem vērā tādi faktori kā briedums, spējas, vēlmes un apstākļi.</i>
Nav vienotas kārtības (nevienu no valstīm) attiecībā uz to, vai jauniešiem tiek izstrādāts patstāvīgas dzīves uzsākšanas plāns. Tas atkarīgs no tādiem faktoriem kā ģeogrāfiskais novietojums, aprūpes forma, kuru jaunieši saņem, aprūpes sniedzējs un pilnvaras, vietējās pašvaldības labā griba, kā arī citu vadošo speciālistu spējas Pat, ja patstāvīgas dzīves uzsākšanas plāns ir paredzēts tiesību aktos, ne vienmēr tas tiek	✓ Jābūt noteiktām valsts vadlīnijām par sagatavošanās patstāvīgai dzīvei, kuras piemērojamas visās ģeogrāfiski administratīvajās vienībās visā valstī ✓ Likumā jānosaka sagatavošanās periods patstāvīgai dzīvei ✓ Likumdošanā jāparedz, ka katram jauniešim, kurš uzsāk patstāvīgu dzīvi ir patstāvīgas	Labklājības ministrija	Ir dažādi viedokļi par gatavošanās patstāvīgai dzīvei uzsākšanu - no pirmās alternatīvās aprūpes dienas; ne mazāk kā 12 mēnešus pirms patstāvīgas dzīves uzsākšanas/ 2-3 gadus pirms tam; bērnam sasniedzot 15/16 gadu

izveidots.	dzīves uzsākšanas plāns ✓ Valdībām jāizstrādā un jāsniedz pamatnostādnes un metodes patstāvīgas dzīves plānošanai un uzsākšanai un patstāvīgai dzīvei pēc aprūpes, kurās paredzētas vismaz minimālas prasības patstāvīgas dzīves uzsākšanas plānam. ✓ Nepieciešams izveidot darbinieku apmācības programmu, kas palīdzētu darbiniekiem strādāt ar plānu un sniegt atbalstu jauniešiem gatavojoties patstāvīgai dzīvei		vecumu.
Nepieciešams pagarināt pēcaprūpes atbalsta periodu, bet nav vienprātības valstu starpā attiecībā uz ilgumu Daudz lielāks atbalsts vajadzīgs pēcaprūpes periodā (skat. citas sadaļas zemāk)	✓ Nepieciešams radīt iespēju jauniešiem līdz 25 gadu vecumam atgriezties aprūpes vietās, ja tas nepieciešams ārkārtas gadījumos.	Labklājības ministrija	
Jauniešu un ģimenes līdzdalība			
Līdzdalības līmeņi dalībvalstīs ir atšķirīgi atšķiras – daži ir simboliski. Atšķirīgi ir arī plānošanā un pēcaprūpes atbalsta nodrošināšanā iesaistītie dalībnieki. Visas valstis, izņemot vienu, uzskatīja, ka	✓ Nepieciešams juridisks mandāts, lai nodrošinātu jauniešu līdzdalības veicināšanu patstāvīgas dzīves uzsākšanas plānu izstrādē ✓ Jauniešiem obligāti jāpiedalās	Labklājības ministrija	Uz jautājumu vai vecāki piedalījās patstāvīgas dzīves uzsākšanas procesā 4 valstis atbildēja – dažreiz, un 1

jāuzlabo jauniešu, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi, līdzdalība. Darbiniekiem trūkst prasmes, zināšanu un izpratnes par līdzdalību.	patstāvīgas dzīves uzsākšanas plāna izstrādē, realizācijā un pārraudzībā.		– nekad. Uz jautājumu vai vecākiem vajadzētu piedalīties patstāvīgas dzīves uzsākšanas procesā 2 valstis atbildēja – vienmēr, 3 valstis – dažreiz. (Jāņem vērā bērna interešu princips) Vecākiem būtu bērniem jāsniedz emocionāls atbalsts un stabilitāte. Tas jauniešiem palīdzētu nejust tik lielu plaisu uzsākot pieauguša cilvēka dzīvi. Respondenti uzskata, ka jautājums par vecākiem un attālākiem radniekiem jāskata ciešā saistībā ar bērna interesēm.
Audžuģimeņu dalība			
Audžuģimenes netiek izglītotas jauniešu patstāvīgas dzīves plānošanā.	Audžuģimenēm jāstiprina bērna emocionālā saikne ar bioloģisko ģimeni.	Labklājības ministrija Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija	Uz jautājumu vai audžuģimenes piedalās patstāvīgas dzīves

	Audžuģimenēm un citiem likumīgiem aizbildņiem vajadzētu piedalīties patstāvīgas dzīves uzsākšanas plānu izstrādē un izpildē. Audžuģimenēm jāsaņem atbalsts pildot savu lomu patstāvīgas dzīves uzsākšanas procesā Speciālisti nevar nodrošināt atbalstu jauniešiem visa mūža garumā. Audžuvecāki, bioloģiskie vecāki vai radnieki jauniešiem ir papildus resurss, kam uzticēties visu dzīvi, vai vismaz ilgāku laiku.	uzsākšanas procesā, 1 valsts teica – vienmēr, 3 valstis atbildēja – dažreiz, un 1 valsts – nekad. Uz jautājumu vai viņiem vajadzētu piedalīties, 4 valstis teica – vienmēr, 1 valsts atbildēja – dažreiz ✓ Vienmēr ir ļoti svarīgi uzlabot komunikāciju un attiecības ar bioloģisko ģimeni, bet jo vairāk, ja atgriešanās ģimenē bērnam ir problemātiska. ✓ Jānodrošina, lai visi cilvēki, kuri strādā, vai kam ir attiecības ar bērnu, vai jauniešiem, darbotos vienā un tajā pašā virzienā un ar vienādu mērķi.

Pakalpojumu pieejamība

✓ Pakalpojumu pieejamība nav vienota valsts iekšienē. Tā atšķiras dažādās pašvaldībās, atkarībā no vietējiem likumiem, iespējām, resursiem, kapacitātes utt. ✓ Jaunieši, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi nesaņem skaidru informāciju par savām tiesībām un pakalpojumiem, kurus viņi var saņemt pēc alternatīvās aprūpes beigām ✓ Nav garantēta atvieglota pieeja pakalpojumiem. Tā atkarīga no vairākiem faktoriem, ieskaitot ģeogrāfisko novietojumu, pakalpojumu sniedzējus, aprūpes nodrošinātāju	Jauniešiem, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi jābūt likumīgām tiesībām un viņiem jāsaņem sekojoši pakalpojumi: ✓ Dzīvesvieta ✓ Izglītība ✓ Veselības aprūpe ✓ Finansiālais atbalsts ✓ Nodarbinātība ✓ Juridiskais atbalsts ✓ Psihosociālais atbalsts ✓ Visu pakalpojumu pieejamībai vajadzētu būt garantētai un nodrošinātai brīdī, kad tie nepieciešami. ✓ Pakalpojumu pieejamību vajadzētu nodrošināt visā valstī, neatkarīgi no jaunieša, atrašanās vietas. ✓ Vajadzētu garantēt bezmaksas veselības aprūpi. ✓ Vajadzētu veicināt visizdevīgākos piekļuves kritērijus pakalpojumiem (pozitīvā diskriminācija). ✓ Jauniešiem jāsaņem atbalsts saziņā ar vietējiem sociālo pakalpojumu sniedzējiem. ✓ Jaunieši jānodrošina ar pilnīgu un saprotamu informāciju par viņu	Labklājības ministrija, Tiesībsargs	✓ Uzsākot patstāvīgu dzīvi jaunieši vajadzētu nodrošināt ar mentoru, kurš būtu tas pats cilvēks, kas aprūpes posmā. ✓ Katram sociālajam darbiniekam būtu jābūt informācijai par jauniešu skaitu, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi tuvākajā laikā, lai varētu sākt gatavoties un sistemātiski un pārraudzīt katra jaunieša patstāvīgas dzīves uzsākšanas procesu

	tiesībām. ✓ Pakalpojumu sniedzējiem jāparedz standarti un izpildes termiņi .		
Jaunieši, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi vēlas sākt strādāt, tā 2018. gada 1. ceturksnī 37,1 % no visiem jauniešiem bija ekonomiski aktīvi, t.i. bija nodarbināti vai aktīvi meklēja darbu (bezdarbnieki),	✓ Nepieciešams atvieglot piekļuvi nodarbinātībai ✓ Nepieciešams nodrošināt ražošanas prakses iespējas ✓ Nodrošināt jauniešiem apmācības un atbalstu darba meklējumos, CV un motivācijas vēstulu sagatavošanā ✓ Nodrošināt ar informāciju par svarīgākajiem darba likumdošanas jautājumiem ✓ Aprūpes sniedzējiem un sociālajiem dienestiem jāizveido kontakti sadarbībai ar darba devējiem (arī valsts nodarbinātības aģentūru), kuri būtu gatavi jauniešiem pēc aprūpes piedāvāt darba iespējas, kā arī darba iespējas vasarā jauniešiem, kuri vēl ir aprūpē, lai viņi varētu iegūt darba pieredzi ✓ Jāuzlabo un jāatvieglo izglītības ieguves iespējas ✓ Jāatvieglo piekļuve apmācību kursiem ✓ Jāatvieglo piekļuve stipendijām un oficiālām subsīdijām	Labklājības ministrija, Nodarbinātības valsts aģentūra	

	✓ Ieviest mentoru sistēmu studentiem.		
Finansiālais atbalsts			
Vienotas pieejas trūkums Finansiālais atbalsts ir nepietiekams Jauniešiem jānodrošina iespēja segt veselības aprūpes izdevumus vai noteikt atvieglojumus aizejot no aprūpes līdz 24 gadu vecumam.	✓ Vajadzētu palielināt finansiālo atbalstu uzsākot patstāvīgu dzīvi – vienreizējs maksājums, ikmēneša pabalsts, maksa par mācībām un citi pabalsti jānosaka pēc tirgus likmes ✓ Ar likumu jānosaka finansiālā, materiālā un personālā atbalsta pakete, kas pieejama gatavojoties patstāvīgai dzīvei, pārejas posmā un pēc aprūpes, kas piemērojama visos valsts reģionos ✓ Nepieciešams nodrošināt esošos maksājumus audžuģimenēm/ aizbildņiem, lai ļautu jauniešiem palikt pie viņiem arī pēc pilngadības sasniegšanas (definējot pēcaprūpes periodu – piem. 24 mēneši) ✓ Nepieciešams finansiāli veicināt NVO iesaistīšanos atbalsta pakalpojumu sniegšanā, piešķirot attiecīgos līdzekļus no pašvaldības ✓ Maksājumus vajadzētu turpināt noteiktu laiku (viens ieteikums – 2 – 3 mēnešus) pēc tam, kad	Labklājības ministrija, pašvaldības	

	jaunietis sāk strādāt, lai varētu samaksāt īri vai nodrošināt jaunieta ar mājokli bez īres maksas ierobežotā laika posmā.		
Normatīvie akti			
✓ Visas valstis uzskata, ka trūkst normatīvo regulējumu ✓ Visas valstis ziņoja, ka trūkst politikas un normatīvo aktu ✓ Plaša starp tiesību aktiem un praksi ✓ Darbinieki nezin visus likumus, normatīvos aktus, tiesības, utt. ✓ Tiesību aktu trūkums rada vienādu standartu un pieeju trūkumu ✓ Pat ja ir likumos un normatīvajos aktos – ļoti maz vai nemaz nenotiek starpnozaru sadarbība	✓ Jāizstrādā tiesību akti, kas regulē patstāvīgas dzīves uzsākšanu – uzdevumi, atbildība un tiesības. Jānodrošina viendabīgums un paritāte valstī visās pašvaldībās ✓ Valstīm vajadzētu izstrādāt un izdot vadlīnijas un minimālās prasības patstāvīgas dzīves uzsākšanas plāniem, pēcaprūpes plāniem un sagatavošanās procesam	Labklājības ministrija	
✓ Atšķirīgi atbalsta līmeņi un kvalitāte starp dažādām aprūpes formām un aprūpes nodrošinātājiem	✓ Mandāts jaunai juridiskai struktūrai, kuras atbildībā būtu administratīvā uzraudzība, kas nodrošinātu bērnu pastāvību aizsardzības sistēmā ✓ Jārada juridiski pilnvarots amats ar atbildību t.i. Tiesībsarga birojam bērnu jautājumos vajadzētu garantēt bērnu un jauniešu tiesības alternatīvajā aprūpē, kuras netiek ievērotas ✓ Jāpaplašina sociālo pakalpojumu	Labklājības ministrija, Tiesībsargs	

	tīkls ✓ Skaidrāk jādefinē sociālo dienestu atbildība un funkcijas attiecībā uz jauniešu sagatavošanu patstāvīgai dzīvei pēc ārpusģimenes aprūpes ✓ Jāizveido valsts koordinācijas komanda valsts pārvaldē, lai apmainītos ar labu praksi, zināšanām un pieredzi patstāvīgas dzīves uzsākšanas procesā ✓ Veicināt uzraudzības sistēmas izveidi aprūpes nodrošinātājiem ✓ Uzlabot lēmumu pieņemšanas viendabību iestādēs un starp organizācijām ✓ Jāpalielina valsts un nevalstisko institūciju kapacitāte		
Nenotiek precīza un sistemātiska kvantitatīvu un kvalitatīvu datu vākšana Datu nepietiekamība vai neesamība nozīmē, ka nav pierādījumu ko sniegt likumu, politikas, normatīvo aktu, standartu, pakalpojumu un resursu veidotājiem Datu nepietiekamība vai neesamība nozīmē, ka profesionālās spējas un resursu pieejamība neatbilst apstākļiem, vēlmēm un jauniešu, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi, vajadzībām	✓ Uzlabot kvalitatīvu un kvantitatīvu datu vākšanu un analīzi attiecībā uz visiem aprūpes aspektiem aprūpē un pēc aprūpes. Piemēram: ✓ Ieviest statistisko ziņojumu prasības pienākumu sociālajiem dienestiem sniegt informāciju par jauniešiem, kuri uzsākuši patstāvīgu dzīvi. ✓ Uzlabot kvantitatīvo datu vākšanu par jauniešu patstāvīgo dzīvi: jauniešu skaitu ārpusģimenes aprūpē katrā vecuma grupā (15 –	Labklājības ministrija	

	16 – 17 – 18) ✓ Vajadzīgi arī dati par jauniešiem vecuma grupā 19 – 24 (cik daudz jauniešu ir jauniešu pārejas mājās – tas parādīs cik jauniešu pēc 18 gadu vecuma turpina mācības) ✓ Nepieciešami dati par jauniešu skaitu ārpusģimenes aprūpē katrā aprūpes formā aprūpes institūcijā – pašvaldības/valsts sociālās aprūpes centrs/NVO/audžuģimene, aizbildniecība; ✓ Nepieciešami dati par jauniešu skaitu ārpusģimenes aprūpē pēc vajadzībām t.i. jaunieši ar īpašām vajadzībām (piem. jaunieši ar vieglu garīgu atpalcību, ar funkcionāliem traucējumiem) ✓ Nepieciešami dati par jauniešiem ārpusģimenes aprūpē pēc izglītības, profesijas, nodarbinātības ✓ Jauniešu skaits ārpusģimenes aprūpē katrā pašvaldībā un reģionā		
Pastāv negatīva attieksme pret bērniem, kuri bijuši aprūpē, līdzīgi kā cilvēkiem pēc apcietinājuma	✓ Jāmaina aprūpes darbinieku/ sociālo dienestu sistēmā strādājošo negatīvā attieksme ✓ Nepieciešamas kampaņas, lai mainītu negatīvo sabiedrības attieksmi	Labklājības ministrija	

Darbinieku prasmes, iemaņas.

Šajā nodaļā ir apkopota informācija par projekta laikā nodrošināto mācību novērtēšanu, t.i. pirms un pēc apmācību testa rezultāti, apaļās galda diskusijas par mācību kursu rezultātiem, kā arī lektoru sniegtie secinājumi par darbinieku apmācību plānošanu un īstenošanu.

Darbiniekiem jābūt izpratnei un zināšanām par:

Likumiem un politiku; jauniešiem pieejamiem resursiem; sistēmu (kur doties); darba tirgus vajadzībām; karjeras plānošanu; finansiāliem jautājumiem; psiholoģiju; Jauniešu motivāciju; konfliktu vadīšanu; plānošanas prasmēm; datora prasmēm,; vērtēšanas prasmēm; zināšanām par attīstības un piesaistes teoriju; organizatoriskām prasmēm

Darbiniekiem nepieciešamās personīgās prasmes:

Empātija; Komunikācijas spējas; Pacietība; Aktīva klausīšanās; Sadarbība; Sociālās prasmes; Spēja veidot saikni klausoties; Cieņa pret citu cilvēku problēmām, piem. cilvēkiem riska grupā. Spējas veidot patiesi labas attiecības ar jauniešiem, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi, Stresa menedžments; Attiecību vadīšana, Konfliktu vadīšana, Robežu noteikšana; Sociālā informētība, Pašapziņa Spēja pārliecināt, Koordinēšanas prasmes

Lomas un spējas:

- ◆ Darbiniekiem būtu jābūt spējīgiem palīdzēt jauniešiem analizēt savas darbības, jūtas un izprast pusaudža vecumposma īpatnības
- ◆ Darbiniekiem vajadzētu informēt jauniešus un ļaut viņiem pieņemt lēmumus, uzņemties atbildību par sevi atbilstoši viņu patstāvības līmenim un spējām
- ◆ Darbiniekiem vajadzētu palīdzēt jauniešiem risināt ikdienas dzīves pamatproblēmas, plānot un veidot sociālās prasmes
- ◆ Darbiniekiem vajadzētu būt pietiekamām prasmēm un apziņai, lai varētu sniegt atbalstu mācību procesā, ieskaitot spēju apgūt sociālās prasmes, problēmu identificēšanu un risināšanu, veidot un izteikt savu viedokli, dusmu kontroli un konfliktu risināšanu, u.c.
- ◆ Darbiniekiem vajadzētu apzināties, kas notiek ar jauniešiem
- ◆ Jāpalīdz jauniešiem attīstīties un izprast pārmaiņas ar kurām viņi saskarsies turpmākajos gados; veidot pašcieņu un atklāt savu potenciālu; veidot neatkarīgas saites starp jauniešiem un darbinieku

Komandas darbs

- ◆ Komandas darbs ir svarīgs ne tikai, lai reflektētu komandā, bet arī lai rīkotos pēc norunas: būt atklātam, ar cieņu konfrontētu, atbalstītu viens otru un jauniešus
- ◆ Visu iesaistīto pušu starpā (darbinieki, jaunieši, institūcijas) vajadzētu būt vienlīdzīgām un cieņpilnām attiecībām. Dažreiz aprūpes vietās notiek citādi: bērni ir kā figūras šaha spēlē – tos pārvieto nevis vadoties pēc viņu vajadzībām, bet vadoties pēc darbinieku ērtībām, darbinieku kompetences, empātijas trūkuma dēļ. Šo situāciju varētu mainīt uzlabojot kultūras līmeni institūcijās (sākot ar vadītājiem).

Patstāvīgas dzīves plāns kā instruments jaunieša sagatavošanai patstāvīgai dzīvei

Šobrīd dažādās iestādēs atšķiras pieeja jaunieša sagatavošanai patstāvīgai dzīvei un tās kvalitāte parasti ir atkarīga no darbinieka apņēmības palīdzēt jauniešiem sagatavoties. Projekta laikā veiktajā pētījumā jaunieši ir atzinuši, ka viņiem trūkst plānošanas prasmes un praktiskas dzīves prasmes, kas nepieciešamas patstāvīgas dzīves uzsākšanai. Šajā plānā ir iekļautas vairākas ar patstāvīgas dzīves uzsākšanu saistītas tēmas (brīvais laiks, mājās veicamie darbi, veselība, tiesiskie jautājumi, darba meklēšana, utt.), kuras darbinieks, izmantojot dažādas metodes, var pārrunāt ar jauniešu un palīdzēt viņam apgūt dzīves prasmes. Šim instrumentam būtu jābūt elastīgam un katram jauniešim individuāli piemērotam, lai tas nepārvērstos par kārtējo atskaites formu. Par plāna īstenošanu atbildīgs ir jauniešs – darbinieks ir atbildīgs par metožu izvēli dažādu prasmju attīstīšanā. Plāns varētu pieņemt dažāda veida formu, atbilstoši katra jaunieša personībai – kādam varbūt labāk der dienasgrāmatas formāts, kādam – oficiālas formas veidlapa, kādam – Google kalendārs vai cita mobila plānošanas aplikācija. Darbam pie plāna izveides un izvērtēšanas būtu jābūt regulāram. Projekta laikā tika iesaistīti jaunieši no ārpusģimenes aprūpes iestādes, kas ir patstāvīgas dzīves uzsākšanas procesā. Viņi dalījās savā pieredzē par to, cik gatavi viņi jūtas uzsākt patstāvīgu dzīvi un kā notiek šī procesa plānošana. Viņi atzina, ka, lai arī tehniski plānošanas tikšanās notiek, tām nav daudz jēgas, jo tās notiek reti (reizi gadā), nenotiek regulāra progresā pārbaudīšana, plānošanas tikšanās ir ilga un nogurdinoša (vairākas stundas) un tajā tiek aptvertas pārāk daudz tēmas.

Citi ieteikumi

- ◆ Uzlabot darba apstākļus
- ◆ Darbiniekiem obligātas darba grupu sanāksmes, supervīzijas, gadījumu analīze, darba uzraudzība
- ◆ Pienācīgu un atbilstīgu laika periodu pirms patstāvīgas dzīves uzsākšanas, lai sagatavotu kopīgu un līdzdalīgu patstāvīgas dzīves uzsākšanas plānu. Plāna

izstrādei darbiniekiem nepieciešams pietiekami daudz īpaši plāna izstrādei paredzēta laika.

- ◆ **Iestādes un komandas vadībai** ir liela nozīme pozitīvas darba veikšanas atmosfēras radīšanai. Darbinieki vairākas reizes tika minējuši, ka vēlētos sajust lielāku atbalstu no vadības puses, kā arī lielāku uzticēšanos, ka darbinieki veic savu darbu labi. Iestādes un komandas vadītājam ir jābūt ar godīgu attieksmi pret darbiniekiem, kas nozīmē, gan to, ka nepadarītam vai nekvalitatīvi veiktam darbam ir konkrētas sekas (kas ir samērīgas un visiem zināmas), savukārt kvalitatīvi veikts darbs tiek novērtēts un darbinieks regulāri saņem pozitīvu atgriezenisko saiti. Tāpat darbinieki vēlētos sajust, ka vadība viņus atbalstīs sarežģītās situācijās (nesaskaņas ar citām iestādēm vai klientiem, u.c.), protams, katru gadījumu izvērtējot balstoties uz faktiem.
- ◆ **Iekšējā mentoru sistēma darbiniekiem** - iestādēs, kur tas ir iespējams, kā viena no iespējamām atbalsta sistēmām ir iekšējā mentoru sistēma, kurā pieredzējušie darbinieki atbalsta jaunākos. Lai šādu sistēmu izveidotu, darbiniekiem, kuriem tiktu uzticētas mentora funkcijas, būtu nepieciešams nodrošināt apmācības pa mentoringa nozīmi.
- ◆ **Kvalitatīvas apmācības darbiniekiem** – ārpusģimenes aprūpes iestādes darbiniekiem piedāvātās apmācības būtu jāveido interaktīvas un uz pieredzes izglītības principiem balstītas. Kā vienu no vērtīgākajām projekta apmācību sadaļām dalībnieki minēja iespēju strādāt mazākās grupās, apmainīties ar viedokļiem un praktiski izmēģināt piedāvātās metodes. Uzskatām, ka apmācībās būtu jāvariē metodoloģija, nebalstoties tikai uz lekcijām un PowerPoint prezentācijām, bet iekļaujot tajās arī grupu darbu, diskusijas, lomu spēles, metožu praktisku izmēģināšanu, utt. Uzskatām, ka tikai caur personīgu pieredzi un strādājot arī ar emocijām un sajūtām ir iespējams lauzt iesīkstējušos priekšstatus un domāšanas veidu. Nozīme ir ne tikai jaunu metožu apgūšanai, bet arī esošo zināšanu atsvaidzināšanai un darbinieku motivēšanai tās izmantot praksē. Strādājot ar klientu grupu kura cietusi no traumatiskas pieredzes ir būtiski ka visi iesaistītie darbinieki darbojas saskaņoti ilgā laika periodā. Lai veidotu attiecības, trenētu pozitīvu piesaistes procesu, stiprinātu pašregulācijas prasmes, strādājošajiem darbiniekiem jāsniedz atbalsts, jāveido paļaušanās uz procesu.

- ◆ **Telpa, kur tikties un strādāt ar jauniešiem** – iestādē nodrošināt telpu, kurā darbiniekam būtu iespēja tikties ar jauniešiem individuāli un citu netraucētam, lai, piemēram, strādātu pie patstāvīgas dzīves plāna izstrādes. Telpai būtu jāveido ērta, draudzīga, lai tajā būtu prieks atrasties un lai tajā būtu pieejami dažādi materiāli darbam (papīrs, zīmuļi, krītiņi, spēles, grāmatas, utt.)
- ◆ Organizēt ne tikai patstāvīgas dzīves plānošanu, bet arī darbu kopumā/pakalpojumus tā, lai **veicinātu bērnu un jauniešu līdzdalību**. Līdzdalība ir viens no būtiskākajiem faktoriem kas nosaka jaunieša spēju uzsākt pastāvīgu dzīvi. Pašreiz ārpusģimenes aprūpes iestādēs bērnu līdzdalība ir veidota formāli, bet lai pozitīvi attīstītu prasmes uzsākt patstāvīgu dzīvi līdzdalībai jāķļūst par pamatprincipu. Līdzdalībai jābūt kā nosacījumam gan lēmumu pieņemšanas procesos, gan ar ikdienas aprūpi saistītos jautājumos. Apmācību laikā dzirdējām arī dažus labus piemērus, kas jau tiek iedzīvināti praksē, piemēram, izveidota jauniešu padome.
- ◆ **Nodrošināt apmācības jauniešiem**, kurās viņi varētu attīstīt prasmes, kas būs nepieciešamas uzsākot patstāvīgu dzīvi, piemēram, apmācības par CV veidošanu un uzvedību darba intervijās, mājokļa meklēšanu un saistībām, kas jāievēro slēdzot līgumu, saskarsmes prasmes, u.c.
- ◆ Lai veicinātu jauniešu izpratni par finansēm un attīstītu viņu prasmes plānot budžetu **paredzēt atbilstošu kabatas naudu**, ar kuru jauniešiem jāmacās rīkoties. Kabatas naudai jābūt atbilstošai katrai vecumu grupai, jābūt kontroles sistēmai, kabatas naudas lielums veidots sasaistot ar pienākumu izpildi un uzvedību.
- ◆ Samazināt birokrātiju kas saistīta ar **naudas līdzekļiem apģērbu iegādei**. Veidot procesu tā lai tas veicinātu jaunieša līdzdalību un prasmes pastāvīgas dzīves uzsākšanā.
- ◆ Turpināt attīstīt **mentoru programmas jauniešiem**. Projekta laikā darbinieki atzinīgus vārdus izteica mentoru programmai “Mentor Latvia”, kuras pakalpojumus vairāki jaunieši veiksmīgi izmanto. Iesakām veidot šādas programmas arī vietējā līmenī (pilsētā, pašvaldībā, novadā), iesaistot cilvēkus, kas veiksmīgi darbojas dažādās dzīves jomās, un kuri ir gatavi veltīt laiku atbalstot jauniešiem uzsākot patstāvīgu dzīvi ar padomu vai virziena iedošanu. Projektā iesaistītie jaunieši atzina, ka nereti pieaugušā padoms vai piemērs ir motivējis vai licis izvēlēties to vai citu virzienu, piemēram, profesijas izvēlē.

Ceļa karte 2018.-2020. gadam Šajā tabulā ir apkopas ieteicamās aktivitātes un uzdevumi laika posmam līdz 2020. gadam.

Sagaidāmie rezultāti		Veiktās aktivitātes	Rādītāji	Atbildīgā institūcija	Termiņš
✔ Jābūt noteiktām valsts vadlīnijām par sagatavošanās patstāvīgai dzīvei, kuras piemērojamas visās ģeogrāfiski administratīvajās vienībās visā valstī. ✔ Jāizstrādā pamatnostādnes un metodes patstāvīgas dzīves plānošanai un uzsākšanai un patstāvīgai dzīvei pēc aprūpes, kurās paredzētas vismaz minimālas prasības patstāvīgas dzīves uzsākšanas plānam.	Izstrādātas vadlīnijas jauniešu no ārpusģimenes aprūpes patstāvīgas dzīves uzsākšanai, kas ietver sagatavošanas, pārejas un pēcaprūpes posmu.	Tiek izveidota Darba grupa vadlīniju izstrādei. Darba grupā tiek iekļauti Labklājības ministrijas atbildīgos darbiniekus, pašvaldību pārstāvjus un nevalstiskā sektora pārstāvjus.	Izstrādātas un apstiprinātas vadlīnijas, kā arī veikts metodiski informatīvs darbs vadlīniju ieviešanai praksē.	Labklājības ministrija	31.12.2019.

Apmācību kvalitāte un tās saturs bērnu aprūpes iestādēs strādājošajiem profesionāļiem ir jāpārskata valsts līmenī. Īpaša uzmanība jāpievērš apmācībām saistībā ar jauniešu sagatavošanu patstāvīgai dzīvei, un šāda apmācība jānosaka kā obligāta visiem profesionāļiem, kas strādā ar jauniešiem.	Iekļaut apmācības par <i>Patstāvīgas dzīves uzsākšanu jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes</i> Labklājības ministrijas Eiropas Sociālā fonda projekta "Profesionālā sociālā darba attīstība pašvaldībās" atbalstīto apmācību tēmu sarakstā.	Sagatavot priekšlikumu Labklājības ministrijai par jaunas apmācību tēmas "Patstāvīgas dzīves uzsākšana jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes" iekļaušanu Eiropas Sociālā fonda projekta "Profesionālā sociālā darba attīstība pašvaldībās" atbalstīto apmācību tēmu listē un secīgi ikgadējā Iepirkumā "Par tiesībām sniegt pašvaldību sociālo dienestu un citu pašvaldības izveidoto sociālo pakalpojumu sniedzēju sociālā darba speciālistu PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES PILNVEIDES (APMĀCĪBAS) pakalpojumu 2020. gadā".	Tēma "Patstāvīgas dzīves uzsākšana jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes" iekļauta 2020.gada LM izsludinātā Iepirkuma "Profesionālā sociālā darba attīstība pašvaldībās" atbalstīto apmācību tēmu sarakstā un secīgi ikgadējā Iepirkumā "Par tiesībām sniegt pašvaldību sociālo dienestu un citu pašvaldības izveidoto sociālo pakalpojumu sniedzēju sociālā darba speciālistu PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES PILNVEIDES (APMĀCĪBAS) pakalpojumu 2020. gadā" apmācību tēmu sarakstā (viens no Iepirkuma priekšmetiem).	Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija	30.03.2019

Nepieciešams juridisks mandāts, lai nodrošinātu jauniešu līdzdalības veicināšanu patstāvīgas dzīves uzsākšanas plānu izstrādē. Jauniešiem ir jāpiedalās patstāvīgas dzīves uzsākšanas plāna izstrādē, realizācijā un pārraudzībā.	Kā viena no Vadlīniju sadaļām (skat.1.mērķi), ir sadaļa par “Patstāvīgas dzīves sagatavošanas plāniem”, kuri jāizstrādā sasaistē ar jaunieša rehabilitācijas plānu. “Patstāvīgas dzīves sagatavošanas plāna” izstrāde paredz jaunieša iesaisti un līdzdalību.	Sagatavot ieteikumus “Patstāvīgas dzīves sagatavošanas plānam” un tos iekļaut Vadlīnijās, kā arī izstrādāt Patstāvīgas dzīves sagatavošanas plāna piemēru/veidlapu.	Vadlīnijās iekļauta sadaļa par patstāvīgas dzīves sagatavošanas plānu, tā izstrādes procesu un principiem, kur viens prioritārajiem ir jauniešu līdzdalība.	Labklājības ministrija	31.12.2019.
Jauniešiem, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi jābūt likumīgām tiesībām un viņiem jāsaņem sekojoši pakalpojumi: ✓ Dzīvesvieta ✓ Izglītība ✓ Veselības aprūpe ✓ Finansiālais atbalsts ✓ Nodarbinātība ✓ Juridiskais atbalsts ✓ Psihosociālais atbalsts	Noteiktas minimālās prasības patstāvīgas dzīves uzsākšanai, tai skaitā pārskatot esošos normatīvos aktus, kas nosaka sociālās garantijas un atbalstu jauniešiem no ārpusģimenes ap rūpes. (15.11.2005 MK not.nr.857 “ Par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam ,	Tiesībsarga iniciēta Darba grupa par sociālo garantiju noteikšanu un pārskatīšanu jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes. Sagatavot priekšlikumus sociālo garantiju grozam un sagatavot priekšlikumus izmainām normatīvajos aktos, kas nosaka sociālās	Izveidota darba grupa. Iesniegti grozījumi izmainām normatīvajos aktos. Noteiktas reālajai dzīvei un apstākļiem adekvātas sociālās garantijas jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes.	Tiesībsargs, Labklājības ministrija	31.12.2019.

	kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās”; likums “Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā”.	garantijas jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes.			
Pārejas periodā - 12 mēnešus pirms un 24 mēnešus pēc aprūpes pārtraukšanas pašvaldība nodrošina iespēju piesaistīt apmācītu mentoru/atbalsta personu	Jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes, uzsākot patstāvīgu dzīvi ir pieejams apmācīta mentora pakalpojums.	Mentora pakalpojums tiek noteikts kā obligāts jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes.	Jaunietim no ārpusģimenes aprūpes ir pieejams pašvaldības nodrošināts mentora pakalpojums.	Pašvaldība, Latvijas pašvaldību savienība	31.12.2020.
Jānosaka, ka audžuģimenēm un aizbildņiem, kuri rūpējas par jauniešiem vecumā no 15 gadiem, tiktu nodrošināta atbilstoša apmācība un atbalsts, lai sagatavotu jauniešus patstāvīgai dzīvei.	Audžuģimenes un aizbildņi, kuru uzņēmušies rūpes par jauniešiem bez vecāku gādības ir prasmes, zināšanas un atbalsts jaunieša sagatavošanai patstāvīgai dzīvei.	Audžuģimenes un aizbildņi, kuri uzņēmušies rūpes par jauniešiem bez vecāku gādības piedalās apmācībās par jauniešu sagatavošanu patstāvīgai dzīvei. Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru nodrošina nepieciešamo atbalstu Audžuģimenes un aizbildņi, kuri uzņēmušies rūpes par	Audžuģimenēm un aizbildņiem, kuri uzņēmušies rūpes par jauniešiem bez vecāku gādības ir zināšanas, prasmes un atbalsts, sagatavojot jauniešus patstāvīgas dzīves uzsākšanai. To nodrošina ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri ar kuru audžuģimenei vai aizbildņim noslēgta vienošanās par	Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri un Labklājības ministrija	31.12.2019.

		jauniešiem bez vecāku gādības.	sadarbību.		
Nepieciešams izvērtēt nodrošināt iespēju jauniešiem, kuri studē, dzīvot audžuģimenē vai pie aizbildņa līdz 24 gadu vecumam.	Jauniešiem bez vecāku gādības, kuri uzņemtī audžuģimenē vai aizbildnībā un, kuri turpina mācības, pastāv iespēja palikt dzīvot audžuģimenē vai pie aizbildņa un ģimene turpina saņemt atbalstu arī pēc tam, kad jaunietis sasniedzis 18 gadu vecumu.	Noteikt pašvaldību atbildību pēc aprūpes periodā jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes periodā 18+, paredzot īpašu atbalstu tiem jauniešiem, kuru turpina mācīties un dzīvot audžuģimenē vai pie aizbildņa. Paredzot atbalstu arī audžuģimenei un aizbildnim pie kura jaunietis turpina dzīvot, kamēr mācās/studē.	Atbalsta sistēma jauniešiem, kuri turpina mācīties un pēc 18 gadu vecuma sasniegšanas paliek dzīvot pie audžuģimenes vai aizbildņa.	Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri, pašvaldības	31.12.2020.
Nepieciešams veikt kvalitatīvus pētījumus par jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi.	Apzināta reālā situācija un tās atbilstība jauniešu no ārpusģimenes aprūpes vajadzībām, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi.	Īstenot kvalitatīvu pētījumu.	Veikts pētījums par jauniešu no ārpusģimenes aprūpes patstāvīgas dzīves uzsākšanu.	Labklājības ministrija	31.12.2019.